

Қарағанды Мемлекеттік Медицина Университеті

Қазақстан тарихы және әлеуметтік саяси пәндер кафедрасы

СӨЖ

*Тақырыбы: “Қоғамдық шаруашылықтың
нысандары. Тауарлы өндіріс. Ақша”.*

Орындаған: Колбаева А.А.

110 топ ЖМФ

Тексерген: Жұмаділов С.С.

Мазмұны:

- ◎ Кіріспе
- ◎ Негізгі бөлім
 - 1) Қоғамдық өндіріс
 - 2) Қоғамдық өндірістің түрлері
 - 3) Ақша. Оның қасиеттері мен қызметтері
 - 4) ҚР ұлттық валютаның қалыптасу кезеңдері.
Үлгілері.
- ◎ Қорытынды

Қазіргі қоғамның экономикалық өмірінің шындығы кәсіпорындарда шығарылған өнімдер жоспарлы түрде тауар формасына айналуында. Қазіргі шынайы өмір фактілері адамзат қоғамының бүгінгі таңдағы экономикалық өмірінде әрі қарайғы даму жолын айқындау үшін теориялық тұрғыдан ой елегінен өткізілуі қажет. Саяси жүйеге, мемлекет құрылысына тәелді емес әр түрлі қоғамдық өндіріс формалары бар екенін көрсетіп отыр.

**Қоғамдық
өндіріс**

```
graph TD; A[Қоғамдық өндіріс] --> B[Тауарлы өндіріс]; A --> C[Натуралды өндіріс]; B --> D[жай]; B --> E[капиталистік];
```

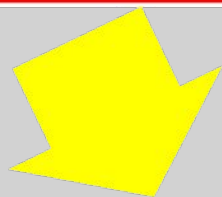
**Тауарлы
өндіріс**

**Натуралды
өндіріс**

жай

капиталистік

**Натуралды
өндіріс**

**Ол өндіргіш күштердің
әлсіз дамуымен,
өндірілген өнімде
қосымша еңбек
үлесінің жоғары
еместігімен
сипатталады.**

Тауарлы өндіріс

**Ол жұмыс уақытын
үнемдеу мен еңбек
өнімділігін арттырудың
тиімді механизімін
жасайды, өмір сүру
құқығын қамтамасыз
етеді.**

Тауар өндірісінің пайда болуы үш белгісі бойынша жүзеге асады:

- Ең ірі еңбек бөлінісінің болуы;*
- Алғашқы тұрмыстық қауымдастықта
жеке меншіктің пайда болуы;*
- Тауар өндірушілердің экономикалық
оқшаулануы*

К. Маркс өзінің ғылыми зерттеуін тауарды талдаудан бастаған. Оған дейін экономикада “ игілік ” деген ұғым қолданды. Кез келген зат тауар болып алмастырылады. Тауар- соңғы өнім. Тауардың екі қасиеті бар:

- ✓ Тұтыну құны*
- ✓ Айырбас құны*

Ақша

- ❖ *Белгілі бір шаруашылық, адамдар арасындағы саналы келісім нәтижесі (Аристотель)*
- ❖ *Мемлекет бекіткен тауарды айырбастауға қажетті құрал.*
- ❖ *Өзінің табиғаты бойынша алтын мен күміске жатады.*
- ❖ *Нарықтық экономикада белгілі бір затқа айырбастай алатын жалпылама эквивалент.*

*Қазақстан теңгесі — Қазақстан Республикасының
ұлттық валютасы. Қазақстан Республикасының
Президенттің 1993 ж. қараша 15 жарлығы бойынша
айналысқа еңгізілді.*

Тарихы

Алғашқы кезде Теңгенің бірінші шығарылған қатары (1 теңге = 100 тиын) мынадай номиналдардан тұрды:

1, 3, 5, 10, 20, 50 және 100 теңгелік банкноттар

1, 3, 5, 10, 20 теңгелік монеталар,

1, 3, 5, 10, 20 және 50 тиындық монеталар (бастапқыда қағаздан жасалған).

Кейіннен айналысқа:

1994 жылы 1993 жылғы үлгідегі номиналы 200 теңгелік және 1994 жылғы үлгідегі 500 теңгелік банкноттар;

1995 жылы 1994 жылғы үлгідегі номиналы 1000 теңгелік банкноттар;

1996 жылы 1996 жылғы үлгідегі номиналы 2000 теңгелік банкноттар;

1997 жылы номиналы 1, 5, 10, 20, 50 теңгелік монеталар (жаңа дизайны);

1999 жылы 1998 жылғы үлгідегі номиналы 5000 теңгелік банкноттар;

2000 жылы 1999 жылғы үлгідегі номиналы 200 және 500 теңгелік банкноттар (дизайны өзгертілген),

2001 жылғы үлгідегі 5000 теңгелік банкноттар (дизайны ішінара өзгертілген).

2006 жылы:

200, 500, 1000, 2000, 5000 және 10000 теңгелік банкноттар (мүлде жаңа дизайн).

Шақалар

1, 2, 5, 10, 20, 50 және 100 теңге шақалар

Республикада ақша айналысындағы шақалар (монетамен) қатар мерейтойлық және ескерткіш монеталар да қолданылады. Мерейтойлық және ескерткіш монеталар оларда белгіленген құнға сәйкес төлем қабілетіне ие, бірақ олар негізінен мәдени — ағарту мақсатында шығарылған. Әдеттегідей, олар қатаң шектеулі таралыммен шығарылады және Қазақстан Республикасының аумағында және шет елдерде коллекциялық құнымен сатуға арналған.

Банкноттар

Қазақстанның республикасының мемлекеттік рәміздері. Монумент «Астана-Байтерек» бұл әлем және келісімнің нышаны.

Қолданылған әдебиеттер:

- Сейтқасымов “ Экономика ” Алматы 2001ж
- Әкімбеков “ Экономикалық теория ” Алматы қаласы 2002ж
- Ахметова, Қаменова, Нақыпова “ Экономикалық теория ” Астана 2004ж
- Ахметова “ Экономикалық және халық шаруашылығын басқару ” Алматы 2007ж
- Мәуленов, Бекмолдин “ экономикалық теория ” Алматы 2003ж

